

Çizgi Filmlerin Çocukların Dil ve Sosyal Gelişim Alanlarına Etkisine Yönelik Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi

The Examination of the Parents' Opinions on the Effect of Cartoons on Children's Language and Social Development Areas

Hatice DARGA¹

Filiz ZAYİMOĞLU ÖZTÜRK²

Talip ÖZTÜRK³

doi: 10.38089/iperj.2021.46

Geliş Tarihi: 11.02.2021

Kabul Tarihi: 06.03.2021

Yayınlanma Tarihi: 31.03.2021

Özet: Eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi eğitim, çocuğun dünyaya geldiği günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen süreçtir. Bu süreç içerisinde çocuğun tüm gelişim alanları büyük ölçüde tamamlanmaktadır. Çocuğun dil ve sosyal gelişimini sağlamak, uyumlu bir iletişim kurma becerisini geliştirebilmek için gerekli olan temel oluşturabilmek, okul öncesi eğitimin en temel amaçlarından biridir. Günümüzde teknoloji televizyon, akıllı telefonlar, tabletler ile hem yetişkinlerin hem de çocukların hayatında oldukça önemli yer tutmakta ve bireylerin zamanlarının önemli bir kısmını almaktadır. Bu bağlamda bu araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin dil ve sosyal gelişim alanlarına etkisine yönelik ebeveyn görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji modeli benimsenmiş ve veriler 2018-2019 eğitim öğretim yılında görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ordu ilinde, şehir merkezinde bulunan 4 anaokulu ve ilkokul bünyesinde bulunan 7 anasınıfından 113 öğrenci ebeveyni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen kapalı ve açık uçlu soru formlarının bir arada kullanıldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcıların okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin çocukların dil gelişimlerine etkisine yönelik %61,6'sının, çizgi filmlerin çocukların sosyal gelişimlerine etkisine yönelik ise %64,60'ının etkisi olduğu yönde görüş bildirdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çizgi film, dil gelişimi, sosyal gelişim, Ebeveyn görüşleri.

Abstract: Pre-school education, which is the first step of education, is the process from the day the child is born to the day he starts basic education. In this process, all development areas of the child are completed to a great extent. One of the main objectives of pre-school education is to provide the language and social development of the child and to create the basis for developing a harmonious communication skill. Today, technology has a very important place in the lives of both adults and children with televisions, smartphones and tablets and takes a significant part of the time of individuals. In this context, this study aims to examine the parents' opinions on the effects of the cartoons that preschool children watch on language and social development. In the research, the phenomenology model, one of the qualitative research methods, was benefitted and the data were collected through an interview form in the 2018-2019 academic year. The participants of this study consist of 113 parents of students from 4 kindergartens in the city center of Ordu and 7 kindergartens in the primary school. A semi-structured interview form, in which closed and open-ended question forms were used together, was used as a data collection tool in the study. According to the findings of the research, it was seen that 61.6% of the participants stated that the cartoons watched by preschool children had an effect on children's language development and 64.60% had an effect on the effect of cartoons on children's social development.

Key Words: Cartoons, language development, social development, parents' opinions.

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu, Türkiye, hdarga@mehmetakif.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6759-6660>

² Doç.Dr., Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkiye, filizzayimogluozturk@odu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9917-5841>

³ Doç.Dr., Ordu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkiye, ozturk_talip@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3543-0468>

Giriş

Organizmanın oluşmaya başladığı ilk andan itibaren; fiziksel, bilişsel, dil, duygusal, sosyal açıdan bazı koşullara sahip oluncaya değin devam eden gelişim, bireyin davranışlarındaki değişim ve sürekliliği içeren bir süreç (Senemoğlu, 2018) olarak tanımlanır. Disiplinler arası bir alan olan gelişim fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal olmak üzere dört boyutta ele alınsa da her boyutun birbiriyle ilişkili olduğu bilinmektedir. Sosyal gelişim, bilişsel gelişimden etkilendiği gibi bilişsel gelişimi de etkiler. Benzer şekilde dil, hem zihinsel ve sosyal gelişimden etkilenir hem de etkiler (Başal, 2004).

Sosyal gelişim, çocuğun, yaş ve gelişimine paralel olarak sorumluluklarını yerine getirmesi, çevresindeki insanlarla gerekli iletişimi ve ilişkiyi kurması, içinde yaşadığı toplumun kurallarına uygun davranması olarak tanımlanmaktadır (Kondolot & Sertgil, 2017). Çocuğun belirtilen tüm bu davranış şekillerini gerçekleştirebilmesi ancak dil gelişimiyle mümkün olabilmektedir.

Çocuk iç dünyasında yaşadıklarını, çevresinde gelişen olayları, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmek için bir anlamda sosyal olabilmek için yeni kelimeler öğrenmek sözcük dağarcığını geliştirmek zorundadır. Bu süreçte aileler, öğretmenler çocukların dil gelişimini pedagojik ve kültürel açıdan yaşına uygun yazılı ve görsel materyallerle desteklemelidir. Sever (2012: 13-14)'e göre çocuklar, yazıyla aktarılanlara renk ve çizginin estetik diliyle görsel yorum katan resimlerin kılavuzluğunda, duyma ve düşünme serüvenlerine çıkarlar. Böylece çocuklar, sözcüklerin ve çizginin oluşturduğu çok uyaranlı ortamlarda, iletileri anlama denemelerine başlar.

Çizgi film, tek tek resimleri ya da devinimsiz nesnelere gösterim sırasında devinim duygusu verebilecek biçimde düzenlemek ve filme aktarma işidir. Başka bir deyişle canlı ya da cansız nesnelere canlandırmak ya da onlara yeni bir kimlik verme işlemi olarak da tanımlanabilen çizgi filmler; çocukların en fazla izlediği ve en fazla etkilendiği televizyon (TV) programlarıdır (Can, 1995). Çocuklar çizgi filmlerde, çizgi romanlarda ve hikâyelerde okudukları kahramanların maceralarını seyretme imkânı bulabilmektedirler. Kitle iletişim araçlarının gelişme aşamaları ve bireylere ulaşma hızları dikkate alındığında, televizyonun etkisinin günümüzde hala önemli olduğu görülmektedir (Coşkun & Arslantaş, 2016: 2). Televizyonda çocukların en çok ilgisini çeken programlar arasında çizgi filmler başta gelmektedir (Cesur & Paker, 2007; Samur ve diğ., 2014). Ebeveynlerin çocuklarına televizyon izletme nedenlerinin başında ise çocuklarını oyalamak istemeleri gelmektedir (İlhan & Çetinkaya, 2013).

Konuyla ilgili yapılan araştırmalar (Arslan ve diğ., 2006; Başal, 1999; Batmaz & Aksoy, 1995; Burak & Ahmetoğlu, 2015; Güngör & Ersoy, 1994; Kaya & Tuna, 2008; Ünal & Durualp, 2012) çocukların ve öğrencilerin televizyon ve diğer dijital araçlardan çizgi film izleme oranlarının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Yine Türkiye ölçeğinde yapılan önemli bir araştırmada, çocukların izlemeyi tercih ettikleri programlar listesinde çizgi filmlerin %72'lik oranla ilk sırada yer aldığı görülmektedir (RTÜK, 2006). Hedef kitlesi çocuklar olan ve izleme oranlarında en çok tercih edilen bu tür programların çocuklar üzerindeki etkileri de yadsınamaz.

Çizgi filmler, çocuk üzerindeki etkilerinin fazla olması nedeniyle hem en çok tercih edilen hem de en çok eleştirilen programlar arasında yer almaktadır (Aktaş-Arnas, 2005). Bu konu iki kutuplu bir grupta yol açmıştır; bir tarafta televizyondaki şiddetin çocuk ve gençler için çok zararlı olduğuna inanılanlar, diğer tarafta da bu iddiaları desteklemek için yeterince güvenilir kanıtın olmadığını iddia edenler yer almaktadır (Browne & Hamilton-Giachritsis, 2005). Yazıcı, Yaman Baydar ve Kandır (2019) çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin %40 oranında olumluya karşın %60 olumsuz etkiler bıraktığını tespit etmiştir. Bu durum da beraberinde televizyonun iki yönlü (olumlu ve olumsuz) ve dengeli olarak kullanılması gereken bir araç olduğu savını gündeme getirmektedir.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalar önemli bulgular ortaya koymaktadır. Yavuzer (2003), çizgi filmlerin olumlu ya da olumsuz etkilerinin sebepleri arasında çocukların televizyon izleme sürelerinin önemli bir etken olduğundan bahsetmektedir. Çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini konu alan araştırmalarda, sosyal ve fiziksel saldırganlık örnekleri içermesi (Luther & Legg, 2010), yüksek düzeyde duygusal kararsızlık (Persegani ve diğ., 2002) ve obeziteye yol açması (Rosiek ve diğ., 2015), çocuklara saldırganlığı ve şiddeti taklit edebilecekleri örnekler göstermesi (Can, 1995), bazı karakterleri şeytanlaştırıldığı ve olumsuz örnek teşkil ettiği (Fouts ve diğ., 2006) gibi bulgular

elde edilmiştir. Çocukların izledikleri çizgi filmlerdeki karakterleri rol model olarak benimsedikleri hatta özdeşim kurdukları (Oruç & diğ., 2011) vurgulanırken, aynı zamanda çizgi filmlerin çocukların şiddet ve saldırganlık gibi olumsuz davranışlar geliştirmeleri üzerinde etkili olduğu da belirtilmektedir (Habib & Soliman, 2015; Hamarat ve diğ., 2015). Çocukların saldırgan içerikli çizgi filmlerdeki unsurları oyunlarında kullandıkları, eğitici içerikli çizgi film unsurlarının ise oyunlarda kullanılmadığı (Yaşar & Paksoy, 2011) belirtilmektedir. Bu etki cinsiyetler açısından incelendiğinde ise, erkek çocukların çizgi filmlerdeki olumsuz davranışlardan daha fazla etkilendikleri, kız çocuklarının ise korku içerikli programlardan daha çok etkilendikleri (Büyükbaykal, 2007) görülmektedir. Her ne kadar bazı çalışmalarda şiddet davranışı ile çizgi filmler ilişkilendirilse de Yaşar ve Paksoy (2011), televizyonun direkt ve birincil etkene sahip olduğuna dair herhangi bir araştırma bulgusunun olmadığını belirtmektedir.

Pediatri ve nöroloji araştırmaları, televizyon izleme süresinin fazla olmasının çocuklardaki sinir sistemi bağlantılarını engellediğini (Christaki ve diğ., 2004), buna bağlı olarak erken çocukluk döneminde dikkat (Sagvolden ve diğ., 2005) ve odaklanma sorunlarının (Paavonen ve diğ., 2006) ortaya çıktığını ileri sürmektedir.

Bunların yanında televizyon izleme alışkanlığının çocuklarda bağımlılık yaratabileceği (Doğan & Göker, 2012) ve bunun sonucunda da çocukların izleme alışkanlıklarının kişilikleri ve hayat başarıları üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmasının (Giritli İnceoğlu & Akıner, 2008) söz konusu olabileceği belirtilmektedir. Çocukların televizyon içeriklerine direkt erişebilmeleri, yaşlarına uygun olmayan, şiddet, cinsellik, etik ve ahlaki değerlere aykırı davranışları barındıran içeriklere maruz kalma olasılıklarını arttırdığı gerekçesiyle olumsuz görülmektedir (İşliyen, 2020).

Belirtilen tüm bu olumsuzluklarının yanında her teknolojiye olduğu gibi, televizyon izlemenin de olumlu etkilerinden bahsetmek mümkündür. Televizyon izlemenin olumlu yönlerinin ele alındığı çalışmalarda televizyonun, eğlendirici ve bilgilendirici olduğu (Kalan, 2010), farklı özelliklere sahip kişilere yönelik önyargılarda azalma meydana getirdiği (Persson & Eizenman, 2003) gibi bulgular dikkat çekicidir. Televizyonun okul öncesi dönem çocuklarının görsel, bilişsel ve sosyal gelişimine katkı sağladığını ifade eden (Önder & Balaban Dağal, 2005) araştırma sonuçları da mevcuttur.

Okulöncesi dönemde çocuklar gelişimleri gereği gerçekle gerçek olmayanı ayırt etmekte zorluk yaşamaktadır ve bu durum onların ekranda izlediklerinin oyun olduğunu fark edememelerine ve hatta ekrandaki çizimlerin gerçek insan olduğunu zannetmelerine neden olmaktadır (Öztürk, 2002). Televizyonu çok izleyen çocukların duyduklarını ve gördüklerini ayırt etmeksizin zihinlerine kaydettikleri ve onlara zihinlerinde yeni/farklı anlamlar yükledikleri (Temizyürek & Acar, 2014) gerçeği de mevcuttur. Dolayısıyla çocukların gelişim dönemleri göz önünde bulundurulduğunda televizyonun doğru bir şekilde kullanılmasının onların gelişimleri için oldukça önemli olduğu söylenebilir (Kaya & Uzoğlu, 2020).

Literatürde çizgi film konusu genelde televizyon ile ilişkilendirilmekle beraber, çocuk için eğlence kaynağının platformu zaman içerisinde değişmiştir. Çizgi film sağlayan yayıncı kuruluşların artmasının yanında (Rashid, 2015), son dönemde internet tabanlı bazı içerik sağlayıcıların (netflix, youtube vb.) sayılarının da artmış olması, çizgi filmleri izlendiği ortamlarda da değişiklikler meydana getirmiştir. Dolayısıyla çizgi film izlenen ortam, sadece televizyon olmanın çok ötesine geçmiş durumdadır. Buna rağmen, yapılan bir araştırmada (Yazıcı, Yaman Baydar & Kandır, 2019) ebeveynlerin %46,7'sinin çocuklarının çizgi film izlerken kullandıkları medya aracı olarak televizyon ilk sırada yer almaktadır. Dolayısıyla çizgi film izleme ortamları arasında televizyonun üstünlüğünü koruduğu görülmektedir.

Bu bağlamda, bu araştırma, okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin onların dil ve sosyal gelişim alanlarına etkisine yönelik ebeveyn görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda araştırma sorusu “Okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin dil ve sosyal gelişim alanlarına etkisine yönelik ebeveyn görüşleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

Bu probleme yönelik belirlenen alt problemler şu şekildedir:

1. Okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin dil gelişim alanlarına etkisine yönelik ebeveyn görüşleri nasıldır?

2. Okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin sosyal gelişim alanlarına etkisine yönelik ebeveyn görüşleri nasıldır?

3. Okul öncesi dönemdeki çocukların yaş gruplarına göre izledikleri çizgi filmlere ilişkin ebeveyn görüşleri nasıldır?

4. Okul öncesi dönemdeki çocukların cinsiyetlerine göre izledikleri çizgi filmlere ilişkin ebeveyn görüşleri nasıldır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji modeli kullanılmıştır. Olgu bilim çalışmalarında fenomenler olay, durum, kavram ya da tecrübeler olabilir. Bu modelde önemli olan katılımcıların olguya ilişkin deneyimlerinin olmasıdır (Creswell, 2007). Çalışma grubundan elde edilen veriler görüşme tekniğiyle toplanmış, katılımcıların araştırma konusuyla ilgili deneyimleri incelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada, çocukların çizgi film izleme sürelerinin dil ve sosyal gelişimi üzerindeki etkisinin Ebeveynlerinin görüşleri doğrultusunda derinlemesine incelenmesi amacıyla bu desen tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle belirlenen Ordu ilinde, şehir merkezinde bulunan 4 anaokulu ve ilkokullar bünyesinde bulunan 7 anasınıfından 113 çocuğun ebeveyni oluşturmaktadır. Araştırmaya konu olan çocuklar olduğu için katılımcıların özellikleri çocuklar üzerinden toplanmış ebeveynler hakkında bilgilere araştırma kapsamında yer verilmemiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir grup üzerinde çalışma imkânı sunar. Araştırmanın çalışma grubuna ait bilgiler tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya konu olan çocuklara ilişkin bilgiler

Özellikler		f	%
Çocuğun cinsiyeti	Kız	75	69,02
	Erkek	28	30,98
Çocuğun yaşı	3-4	23	20,35
	5-6	90	79,64
Çizgi film izleme süresi	1 saatten az	26	23,00
	1-3 saat	75	66,37
	3-5 saat	11	9,73
	Fikrim yok	1	0,88
Çizgi filme karar veren kişi	Ebeveynsi	36	31,85
	Kendisi	74	65,48
	Başkası	0	0
	Fikrim yok	3	2,65
Çizgi film seçiminde kullanılan kriter	Eğitici olması	86	76,10
	Yaşına uygun olması	15	13,27
	Diğer (Şiddet, argo içermemesi)	12	10,61
Çocuğun çizgi film izlemelerini onaylamalarına ilişkin ebeveyn görüşleri	Evet	90	79,64
	Hayır	23	20,35
Çizgi filmlerin eğitici olup olmadığına ilişkin ebeveyn görüşleri	Evet	87	76,99
	Hayır	23	20,35
Çizgi filmlerin genel anlamda çocukların gelişimine katkısı	Olumlu	70	61,94
	Olumsuz	14	12,38
	Olumlu-olumsuz	20	17,69
	Fikrim yok	9	7,96
Toplam		113	100

Tablo 1’de belirtilen özellikler incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen ebeveynlerin çocuklarının %69,02’sinin kız, %30,98’si erkek olduğu görülmektedir. Çocukların %20,35’ini 3-4 yaş grubu, %79,64’ünü de 5-6 yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan çocukların çizgi film izleme sürelerine göre incelendiğinde; %23,0’ının 1 saatten az, %66,37’sinin 1-3 saat arası, %9,73’ünün 3-5 saat arasında izleme süresine sahip oldukları görülmüştür. Yine araştırmaya dâhil edilen çocukların çizgi filmlerine karar veren kişilerin, %31,85’ini ebeveyn, %65,8’ini çocuk olduğu görülmektedir. Ayrıca çocuğunuz için film seçerken hangi kriterlerin dikkate alındığına ilişkin ebeveynlerin %76,10 “eğitici ve şiddet içermemesi”, %13,27 “eğitici ve yaşına uygun olması”, %10,61 “diğer (şiddet içermemesi vb.)” kategorisinde yanıtlar verdikleri görülmektedir. Ebeveynlerin, çocuğun çizgi film izlemelerini onaylamalarına ilişkin görüşleri %79,64 “evet”, diğerlerinin de %20,35 “hayır” kategorisindedir. Yine ebeveynlerin, çizgi filmlerin eğitici olup olmadığına ilişkin görüşleri %79,99 “evet”, %20,35’inin “hayır”, %2,65’inin “fikrim yok” kategorisinde olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin çizgi filmlerin çocuklarının gelişimlerine genel anlamda katkı sağlamasına yönelik görüşlerinin %61,4’ü “olumlu”, 12,38’i “olumsuz”, 17,69’u “hem olumlu hem olumsuz” ve %7,96’sı “fikrim yok” kategorilerinde toplanmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Çocukların özelliklerine ilişkin bilgiler (altı kapalı uçlu soru)” ve “Çizgi filmlerin çocukların dil ve sosyal gelişimine etkisine yönelik ebeveyn görüşleri (10 kapalı uçlu 8 açık uçlu soru olmak üzere toplam 18 soru)” şeklinde iki bölümden oluşan bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu araştırmanın amacı doğrultusunda ilgili literatür incelendikten sonra hem alan uzmanı hem de dil uzmanının görüşleri doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Hazırlanan soruların uygulanabilirliği, ebeveynler tarafından anlaşılır olup olmama durumunun test edilebilmesi için üç ebeveyn ile ön görüşme yapılarak soruların anlaşılma durumu tekrar kontrol edilmiş, anlaşılması güç olan sorularla ilgili düzenlemeler yapılarak sorunlar giderilmeye çalışılmıştır. Taslak olarak hazırlanan veri toplama aracı, iki ayrı uzmana tekrar gösterilmiş ve her ikisinin de ortak görüşü sonucunda gerekli düzenlemeler yapılarak son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Ordu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinlerin alınmasının ardından, verilerin toplanması için anaokulu ve anasınıflarında öğrenim gören çocukların ebeveynlerine görüşme formları öğretmenler aracılığıyla her bir ebeveyn doldurulurken dikkat edilmesi gereken hususlarla ilgili bilgilendirilerek gönderilmiştir. Veriler 2018-2019 eğitim öğretim yılında toplanmıştır. Ailelere verilen görüşme formları verilme tarihinden bir hafta sonra geri toplanmıştır. Yapılan araştırmada, ölçme aracında bulunan birinci bölümdeki ve ikinci bölümdeki kapalı uçlu sorular soru numaralarıyla birlikte Excel programında kategorilere ayrılarak; görüşme sorularındaki açık uçlu sorular ise Word programına aktararak içerik analizi ile çözümlenmiştir. Creswell (2013) tarafından önerilen içerik analizi aşamalarıyla veriler çözümlenmiştir. Bu aşamalara göre 113 katılımcıdan toplanan formlar araştırmacılar tarafından okunup katılımcı görüşleri hakkında bir fikir edinilmiştir. Kodlama işlemi için dijital ortama aktarılan formlar belli temalar altında toplanmıştır. Daha sonra katılımcı görüşlerinin temalarda tekrarlanma sıklığı belirlenmiştir. Oluşturulan temalar ve kodlar farklı araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları için uzman görüşlerinin önemli olduğu bilinmektedir (Creswell, 2013). Bu amaçla oluşturulan temaların güvenilirliğinin test edilmesi için okul öncesi eğitimde çalışan iki farklı akademisyenden tekrar kodlama desteği alınmıştır. Daha sonra kodlayıcılar arasındaki güvenilirlik “güvenirlik formülü” (Miles & Huberman, 1994) kullanılarak hesaplanmış ve .81 olduğu tespit edilmiştir. Yıldırım & Şimşek (2013) tarafından belirtildiği gibi katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak geçerliği artırma yoluna gidilmiştir. Bulgular bölümünde yer alan alıntılar için ebeveynlere E1’den E113’e kadar rumuzlar verilmiştir.

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak araştırmaya katılan ebeveynlerin görüşlerinin analizleri bulgular bölümünde frekans (f) ve yüzde (%) olarak tablolar halinde sunulmuştur.

Bulgular ve Yorumlar

Okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin dil ve sosyal gelişim alanlarına etkisine yönelik ebeveyn görüşlerinin incelenmesine ilişkin yapılan çalışmalarda elde edilen bulgulara bu bölümde yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Okul öncesi dönemdeki çocukların çizgi film izleme sürelerinin dil gelişim alanlarına yönelik ebeveyn görüşleri nasıldır?” şeklindedir. Söz konusu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda tablolar halinde sunulmaktadır.

Araştırma kapsamında çizgi filmlerdeki karakterlerin konuşmasının çocuğun dil gelişimine etkisine ilişkin analizler tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 1. Çizgi Filmlerdeki Karakterlerin Konuşmasının Çocuğun Dil Gelişimine Etkisine İlişkin Analizler

Katılımcı Görüşleri	f	%
Evet	63	55,75
Hayır	49	43,36
Fikrim yok	1	0,88
Toplam	113	100

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan ebeveynlerin %55,75’i “evet”, % 43,36’sı “hayır”, %0,88’i “fikrim yok” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Veriler incelendiğinde çizgi filmlerdeki karakterlerin konuşması çocukların konuşma becerileri üzerinde önemli ölçüde etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Çocukların çizgi filmlerdeki karakterlerin davranışlarını (şarkı, tekerleme, şiddet, argo, kelimeler) günlük hayatta ne sıklıkla kullandığına dair ebeveyn görüşlerine ilişkin analizlere tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 2. Çocukların Çizgi Filmlerdeki Karakterlerin Davranışlarını Ne Sıklıkla Kullandığına Dair Ebeveyn Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Hiçbir Zaman	23	20,3
Nadiren	87	76,9
Her Zaman	3	2,6
Toplam	113	100

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan ebeveynlerin, çocukların çizgi filmlerdeki karakterlerin davranışlarını günlük hayatlarında kullanma sıklıklarına ilişkin ebeveynlerin %76,9’u nadiren, %20,3’ü “hiçbir zaman”, %2,6’sı “her zaman” şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, çocukların çizgi filmlerdeki karakterlerin davranışlarını, şarkı, tekerleme gibi olumlu; şiddet ve argo kelimeler gibi olumsuz örneklerini günlük hayatta nadiren kullandıkları ve dil gelişimlerine etkisinin olduğu görülmektedir.

Tablo 4’de çizgi filmlerin çocuğun dil gelişimine katkısı olup olmadığına yönelik ebeveyn görüşlerinin analizi görülmektedir.

Tablo 3. Çizgi Filmlerin Çocuğun Dil Gelişimine Katkısına İlişkin Ebeveyn Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Evet	69	61,06
Kısmen	16	14,15
Hayır	24	21,23
Fikrim yok	4	3,53
Toplam	113	100

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan ebeveynlerin %61,06’sının “evet”, %14,15’inin “kısmen”, %21,23’ünün “hayır”, %3,53’ünün ise “Fikrim yok” kategorisinde yanıt verdikleri görülmektedir. Ebeveynlerin çizgi filmlerin eğitici olup olmadıklarına ilişkin görüşlerine örnekler şu şekildedir:

‘Asla, hatta geciktirip olumsuz etkiliyor.’ (E22)

'Evet, taklit yoluyla öğrenme sağlanabiliyor.' (E27)

'Evet, izlediği filmlerden hiç duymadığı bir kelimeyi duyup öğrenebiliyor.' (E87)

'Dil gelişiminde çok faydalı olduğunu düşünmüyorum. Çünkü orada sadece dinliyor. İkili diyalogun etkili olduğunu düşünüyorum.' (E92)

'Evet, oluyor, bizim çocuğumuzun dil gelişimi yavaştı. Biz onunla çizgi filmleri birlikte izleyip yorumlardık. Önceleri sadece "Evet-hayır" gibi cevaplar verirken, zamanla daha fazla yorum yapmaya başladı.' (E109)

Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde; ebeveynler çizgi filmlerin çocuğun dil gelişimi açısından yeni kelimeler öğrendiklerine yönelik katkıları olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra çocuğun taklit yoluyla çizgi filmlerden öğrendikleri olumlu kelimeleri belirttikleri ortaya çıkmıştır. Tek kelimelik cümlelerle konuşan çocukların ebeveynleri de çizgi filmlerin çocukta konuşmayı hızlandırdığına yönelik katkılarından bahsederken, çocuğun konuşmasını olumsuz olarak etkilediğini ve hatta geciktirdiğini belirten görüşler de ortaya çıkmaktadır.

Çocuğun çizgi filmlerden öğrendiği ve günlük yaşantısında kullandığı olumlu/olumsuz kelimelere ilişkin ebeveyn görüşlerinin analizi tablo 5' te yer almaktadır.

Tablo 4. Çocuğun Çizgi Filmlerden Öğrendiği Olumlu/Olumsuz Kelimelere İlişkin Ebeveyn Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Olumlu	42	37,16
Olumsuz	9	7,96
Olumlu-Olumsuz	6	5,30
Fikrim yok	56	49,55
Toplam	113	100

Tablo 5'deki değerler incelendiğinde, araştırmaya katılan ebeveynlerin %37,16'sı "olumlu", %7,96'sı "olumsuz", %5,30'u "olumlu-olumsuz", %49,55'i "Fikrim yok" kategorisinde yanıt verdikleri görülmektedir. Ebeveynlerin çocukların öğrendikleri kelimelere yönelik görüşlerine ait bazı örnekler şu şekildedir:

'Görgü kurallarını uygulamalı olarak görmesi ve kullanması. Ellerine sağlık anneciğim gibi.' (E48)

'Uğur böceği çizgi filmindeki mucize kelimesini orda duydu ve kullanıyor. Anlamını da öğrenmiş oldu.' (E68)

'Çok kötü bir anne olduğumu söylüyor bazen.' (E97)

'Bay becerikli çizgi filmde renk, şekil, hayvan isimlerini öğreniyor. Mümkün oldukça şiddet içeren çizgi filmleri izlemiyoruz. İzlediğinde etkiliyor.' (E111)

'Genelde olumlu. Teşekkür ederim, özür dilerim, rica ederim vs.' (E58)

Katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde çoğunlukla çizgi filmlerin çocuklar üzerinde olumlu kelimelerin olumsuz kelimelere oranla daha fazla öğrenildiği anlaşılmaktadır. Öğrendikleri kelimelerin çocukların kelime hazinelerini zenginleştirdiği ve yeterli oranda ve seçerek izletilen çizgi filmlerin çocukların dil gelişimine katkı sağladığı anlaşılmaktadır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Aşağıda "Okul öncesi dönemdeki çocukların çizgi film izleme sürelerinin sosyal gelişim alanlarına yönelik ebeveyn görüşleri nasıldır?" sorusuna ilişkin bulgular tablolar halinde sunulmaktadır.

Ebeveynlerin çocuklarına çizgi film izletme amaçlarına ilişkin görüşlerinin analizi tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Ebeveynlerin Çocuklarına Çizgi Film İzletme Amaçlarına İlişkin Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Boş Zamanı Değerlendirmesi İçin	39	34,51
Oyalanması İçin	31	27,43
Hayal Gücünü Geliştirmesi İçin	38	33,62
Fikrim yok	5	4,42
Toplam	113	100

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan ebeveynlerin %34,51'i "boş zaman değerlendirmesi için", %27,43'ü "oyalanması için", %33,62'si "hayal gücünü geliştirmesi için", %4,42'si ise "Fikrim yok" kategorisinde cevap verdikleri görülmektedir. Veriler incelendiğinde ebeveynlerin çocuklarına çizgi film izletmesinin genellikle boş zaman değerlendirmesi ve hayal gücünü geliştirmesi amacıyla olduğu anlaşılmaktadır. Bazı ebeveynler ise çocuklarına oyalanmaları için çizgi film izletmekte gelişimlerini etkileyip etkilemediği hakkında görüşe sahip olamamaktadırlar.

Tablo 7'de çizgi filmlerin çocuğun hayal gücünü geliştirmesine yönelik ebeveyn görüşlerinin analizi yer almaktadır.

Tablo 7. Çizgi Filmlerin Çocuğun Hayal Gücünü Geliştirmesine Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Evet	82	72,56
Hayır	30	26,54
Fikrim yok	1	0,88
Toplam	113	100

Tablo 7 incelendiğinde %72,56'sı "evet", %26,54'ü "hayır", %0,88'i "Fikrim yok" kategorisinde cevap verdikleri görülmüştür. Veriler incelendiğinde çizgi filmlerin çocukların hayal gücünü olumlu yönde etkiledikleri belirlenmiştir. Fakat bazı Ebeveynler ise çizgi filmlerin çocukların hayal gücünü geliştirmedini düşünmektedirler.

Çocukların yalnızken mi yoksa arkadaşları varken mi daha fazla çizgi film izlemelerine yönelik ebeveyn görüşlerinin analizi tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Çocukların Hangi Zamanlarda Çizgi Film İzlemelerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Yalnızken	104	92,03
Arkadaşları Varken	9	7,96
Toplam	113	100

Tablo 8'deki değerler incelendiğinde, araştırmaya katılan ebeveynlerin %92,03'ü "yalnızken", %7,96'sı "arkadaşları varken" kategorisinde yanıtlar verdikleri görülmektedir. Veriler incelendiğinde çocukların çizgi filmleri çoğunlukla yalnızken izledikleri belirlenmiştir. Arkadaşlarıyla birlikteyken çizgi film izlemek yerine daha çok birbirleriyle vakit geçirmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 9'da çocukların çizgi film izlerken aile ile birlikte izleyip izlemediğine ilişkin ebeveyn görüşlerinin analizi yer almaktadır.

Tablo 9. Çocuklarıyla Çizgi Film İzlemelerine İlişkin Ebeveyn Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Her Zaman	19	16,80
Hiçbir Zaman	2	1,76
Nadiren	92	81,44
Toplam	113	100

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan ebeveynlerin % 81,44'ü "nadiren", % 16,80'ı "her zaman" kategorilerinde yanıtlar verdikleri görülmektedir. Ebeveynlerin görüşleri değerlendirildiğinde nadiren çocuklarıyla beraber çizgi film izledikleri ortaya çıkmıştır. Bu durumda çocuklar genellikle tek başlarına çizgi film izledikleri için sosyal alanlarının gelişiminde ebeveynlerle etkileşimde bulunamamaktadırlar.

Tablo 10'da çocuğun oyun oynarken izlediği çizgi film karakterlerine bürünüp bürünmediğine ilişkin ebeveyn görüşlerinin analizi yer almaktadır.

Tablo 10. Çocuğun İzlediği Çizgi Film Karakterlerine Bürünüp Bürünmediğine İlişkin Ebeveyn Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Her Zaman	0	0
Hiçbir Zaman	30	26,55
Nadiren	82	72,57
Fikrim yok	1	0,88
Toplam	113	100

Tablo 10'daki değerler incelendiğinde, araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuğun oyun oynarken izlediği çizgi film karakterlerine bürünüp bürünmediğine ilişkin %72,57'si “nadiren”, %26,55'i “hiçbir zaman” yanıtlarını verdikleri görülmektedir. Ebeveynlerin görüşleri değerlendirildiğinde; çocuklarının çizgi film izlerken çizgi filmdeki karakterlere nadiren büründükleri ortaya çıkmıştır. Çocukların nadiren özdeşim kurmaları olumlu karakterlerin davranışlarını sergilemesi açısından onların sosyal gelişimini zenginleştirirken olumsuz davranışlar sosyal yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir.

Tablo11'de çocukların çizgi filmlerdeki gerçek olaylarla hayal ürünü olan olayları ayırt edebilmesine dair ebeveyn görüşlerinin analizi yer almaktadır.

Tablo 11. Çocukların Hayal Ürünü Olan Olayları Ayırt Edebilmesine Dair Ebeveyn Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Evet	113	100
Hayır	0	0
Toplam	113	100

Tablo 11 incelendiğinde, çocukların çizgi filmlerdeki gerçek olaylarla hayal ürünü olan olayları ayırt edebilmesine dair ebeveynlerin hepsinin “evet” seçeneğini işaretlediği, görülmektedir. Buna göre çocuklar çizgi filmlerde günlük hayatta rastlayabileceği olaylarla, sihir, büyü, canavar, cadı gibi hayal ürünü (gerçek dışı) olayları ayırt edebildiği ve bunun farkına varabildiği görülmektedir.

Çocukların çizgi film izlerken etrafında gelişen olayları fark edebilmesine ilişkin ebeveyn görüşlerinin analizi tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Çocukların Çizgi Film İzlerken Etrafında Gelişen Olayları Fark Edebilmesine İlişkin Ebeveyn Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Sadece Çizgi Filme Odaklanıyor	24	21,23
Etrafındaki Olayları Da Fark Ediyor	87	76,99
Fikrim yok	2	1,76
Toplam	113	100

Tablo 12 incelendiğinde, çocukların çizgi film izlerken etrafında gelişen olayları fark edebilmesine ilişkin ebeveynlerin %21,23'ü “sadece çizgi filme odaklandığına” dair seçeneği, %76,99'u “etrafındaki olayları fark edebildiğine” dair seçeneği işaretlemiş ve %1,76'sı da fikir beyan etmemiştir. Aileler çocuklarının çizgi film izlerken yaşamdan soyutlanmadığı görüşündedir. Ebeveyn görüşlerine göre çizgi film izleme esnasında dahi çizgi filmin çocuğun sosyal gelişimini kısıtlamadığı söylenebilir.

Ebeveynlerin hangi sıklıkla çocukları ile birlikte çocuk film ve tiyatrolarına gittiklerine ilişkin görüşlerinin analizi tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Ebeveynlerin Çocuklarıyla Çocuk Film ve Tiyatrolarına Gitme Sıklıkları

Katılımcı Görüşleri	f	%
Hiçbir zaman	15	13,27
Nadiren	80	70,79
Her zaman	18	15,92
Toplam	113	100

Tablo 13 incelendiğinde, ebeveynler hangi sıklıkta çocukları ile birlikte çocuk film ve tiyatrolarına gittiklerine ilişkin sorulara %13,27'si “hiçbir zaman”, %70,79'u “nadiren”, %15,92'i “her zaman” cevaplarını verdikleri görülmektedir. Ailelerin çizgi film ve animasyon izlemeyi, çocuklarıyla birlikte sinema ve tiyatroya gitme aktivitelerini nadiren yaptıkları ve böylece sosyal aktivite olarak bu tür etkinliklerden çocukların yeterince istifade edemediği anlaşılmaktadır.

Tablo 14'de çocuğun çizgi filmlerden olumlu/olumsuz davranışları örnek alıp almadığına ilişkin ebeveyn görüşlerinin analizi görülmektedir.

Tablo 14. Çocuğun Çizgi Filmlerden Olumlu/Olumsuz Davranışları Örnek Alıp Almadığına İlişkin Ebeveyn Görüşleri

Katılımcı Görüşleri	f	%
Örnek Alıyor	73	64,60
Örnek Almıyor	21	18,58
Fikrim yok	19	16,82
Toplam	113	100

Tablo 14 incelendiğinde, araştırmaya katılan ebeveynlerin %64,60'ı “örnek alıyor”, %18,58'i “örnek almıyor”, %16,82'si “fikrim yok” kategorilerinde yanıt verdikleri görülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının çizgi filmlerden olumlu/olumsuz davranışlarını örnek almalarına yönelik ait bazı örnekler şu şekildedir:

‘Örnek alıyor. Çizgi filmde sebze yiyor. Oda sebze yemek istiyor.’ (E3)

‘Alıyor. Bazen her istediğinin yapılmasını istiyor.’ (E10)

‘Kendi kendine oyun oynarken kara kedinin söylediği gibi "Benekler" hazır gibi sözler söylüyor ve maske takıyor.’ (E21)

‘Çizgi filmleri örnek almıyor.’ (E54)

Ebeveynlerin görüşleri incelendiğinde; ebeveynlerin çoğunluğu çocukların çizgi filmlerden etkilendiğini ve gördüğü davranışları uyguladıklarını söylemişlerdir. Bu davranışların empati kurmak, teşekkür etme ve özür dileme gibi nezaket kurallarına uymak, sağlıklı beslenmek gibi olumlu davranışlar olduğu gibi; argo kelimeler kullanmak, saldırgan davranışlar sergilemek, fazla ısrarcı olmak gibi olumsuz davranışlar da olduğu görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerle yaşları arasındaki ilişki nasıldır?” şeklindedir. Bu alt probleme ilişkin bulgular tablolar halinde aşağıda sunulmaktadır. Tablolarda belirtilen frekanslar katılımcı sayısını değil katılımcılardan gelen görüş sayısını ifade etmektedir.

Çocukların izledikleri çizgi filmlerin 3-4 yaş grubu çocuklara göre dağılımına ilişkin analizler tablo 15'te görülmektedir.

Tablo 15. Çocukların İzledikleri Çizgi Filmlerin 3-4 Yaş Grubu Göre Dağılımı

3-4 Yaş Grubu Çocukların İzlediği Çizgi Filmler	f	%
Rafadan Tayfa	8	12,12
Niloya	8	12,12
Pepee	8	12,12
Maşa Ve Koca Ayı	4	6,06
Keloğlan	4	6,06
Canım Kardeşim	3	4,54
Arı Maya	2	3,03
Heidi	2	3,03
Bay Becerikli	2	3,03
Oscar Çöllerde	2	3,03
Koyun Saun	2	3,03
Kare	2	3,03
Tops ve Tim	2	3,03
Damla'nın Dolabı	2	3,03
Vikingler	2	3,03
Diğer	13	19,69
Toplam	66	100

Tablo 15 incelendiğinde, 3-4 yaş grubu çocukların ebeveynleri çocuklarının izlediği çizgi filmlerden en çok izlenenlerin %12,12 oranıyla “Rafadan Tayfa”, “Niloya” ve “Pepee”; daha sonra çocukların izlediği çizgi filmlerden en az izlenenlerin %3,03 oranıyla “Vikingler”, “Damla'nın Dolabı” ile “Tops ve Tim” olduğunu ortaya koymuşlardır. Tabloda yer alan “diğer” (%19,69) kategorisinin analizinde ise katılımcıların verdiği cevapların oranının fazla olmasının sebebi, izlenen

çizgi filmlerin sayısının bir tane olarak belirtildiği içindir. Bu yüzden diğer kategorisinin yüzdelik oranının çok olması bu kategorideki çizgi filmlerin çok izlediği anlamına gelmemektedir.

Tablo 16’da çocukların izledikleri çizgi filmlerin 5-6 yaşa göre dağılımına ilişkin bulgular tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16. Çocukların İzledikleri Çizgi Filmlerin 5-6 Yaşa Göre Dağılımı

5-6 Yaş Grubu Çocukların İzlediği Çizgi Filmler	f	%
Rafadan Tayfa	40	19,60
Keloğlan	16	7,84
Niloya	14	6,86
Heidi	14	6,86
Harika Kanatlar	13	6,37
Pepe	11	5,39
İstanbul Muhafızları	10	4,90
Elif’in Düşleri	10	4,90
Canım Kardeşim	8	3,92
Uğur Böceği İle Kara Kedi	8	3,92
Prenses Sofia, Elena	6	2,94
Winx Club	6	2,94
Maşa ve Koca Ayı	5	2,45
İbi ve Popsi	5	2,45
Bay Becerikli	4	1,96
Akıllı Tavşan Momo	4	1,96
Kral Şakir	3	1,47
Spiderman	3	1,47
Kare	2	0,98
7c	2	0,98
Marsupilami	2	0,98
Mine ve Müge	2	0,98
Karlar Ülkesi	2	0,98
Ayıcık Bombo	2	0,98
Koyun Saun	2	0,98
Oscar Çöllerde	2	0,98
Diğer	14	6,86
Toplam	204	100

Tablo 16 incelendiğinde, 5-6 yaş grubu çocukların izlediği çizgi filmlerden en çok izlenenlerin %19,60 oranıyla “Rafadan Tayfa”, ikinci olarak da %7,84 oranıyla “Keloğlan”, daha sonra çocukların izlediği çizgi filmlerden en az izlenenlerin %0,98 oranıyla “Oscar Çöllerde”, “Koyun Saun” ve “Ayıcık Bombo” olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan “diğer” (%6,86) kategorisinin analizinde ise katılımcıların verdiği cevapların oranının fazla olmasının sebebi, izlenen çizgi filmlerin sayısının bir tane olarak belirtildiği içindir. Oranın yüksek olması bu kategorideki çizgi filmlerin çok izlediği anlamına gelmemektedir.

3-4 yaş grubu çocukların izlediği çizgi filmler incelendiğinde bu çizgi filmlerin TRT’de yayınlanan öğretici, eğlendirici ve küçük yaşa hitap eden çizgi filmler olduğu görülmektedir. Bu çizgi filmlerin içeriğine bakıldığında dil anlamında sade, anlaşılır ve basit olduğu saptanmıştır. 5-6 yaş grubu çocukların izlediği çizgi filmler incelendiğinde ise, yine TRT’de yayınlanan, belirli bir kurgusu olan, ilkökula hazırlık aşamalarını içeren, değerler eğitimi veren ve daha çok büyük yaşa hitap eden çizgi filmler olduğu görülmektedir. Aynı zamanda 5-6 yaş grubu çocukların animasyonları da izlediği görülmektedir.

Aynı zamanda izlenme sıralamasında her iki yaş grubu içinde ilk sırada yer alan “Rafadan tayfa” adlı çizgi filmin toplumsal temaları içermesi ve içerik olarak bir grup arkadaşın birlikte hareket etmeleri çocukların sosyal gelişim alanlarını destekleyici bir etki yaratmaktadır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Dördüncü alt problem “Okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerle cinsiyetleri arasındaki ilişki nasıldır?” şeklindedir. Bu alt probleme ilişkin bulgular “kız ve erkek” çocuklara

ilişkin ayrı tablolarda sunulmaktadır. Tablolarda belirtilen frekanslar katılımcı sayısını değil katılımcılardan gelen görüş sayısını ifade etmektedir.

Çocukların izledikleri çizgi filmlerin kızlara göre dağılımına ilişkin analiz sonuçları tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17. Çocukların İzledikleri Çizgi Filmlerin Kızlara Göre Dağılımı

Kız Çocukların İzlediği Çizgi Filmler	f	%
Rafadan Tayfa	17	14,65
Pepe	13	11,20
Niloya	12	10,34
Heidi	8	6,89
Winx Club	8	6,89
Keloğlan	7	6,03
Maşa ile Koca Ayı	6	5,17
Elif’in Düşleri	6	5,17
Canım Kardeşim	5	4,31
Uğur Böceği	4	3,44
Prenses Elena	4	3,44
Çilek Kız	3	2,58
Harika Kanatlar	3	2,58
Karlar Ülkesi	2	1,72
Ayıcık Bomba	2	1,72
Ege ile Gaga	2	1,72
Marsupilami	2	1,72
Diğer	4	3,44
Toplam	116	100

Tablo 17 incelendiğinde, kız çocuklarının izlediği çizgi filmlerden en çok izlenenlerin %14,65 oranıyla “Rafadan Tayfa”, %11,20 oranıyla “Pepe”, %10,34 oranıyla “Niloya”; daha sonra çocukların izlediği çizgi filmlerden en az izlenenlerin %1,72 oranıyla “Marsupilami”, “Ege ile Gaga” ve “Ayıcık Bomba” olduğunu görülmektedir. Tabloda yer alan “diğer” (%3,44) kategorisinin analizleri yukarıda belirtildiği gibi en az izlenen çizgi filmlerin toplam oranını göstermektedir.

Çocukların izledikleri çizgi filmlerin erkeklere göre dağılımına ilişkin analiz tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18. Çocukların İzledikleri Çizgi Filmlerin Erkeklere Göre Dağılımı

Erkek Çocukların İzlediği Çizgi Filmler	f	%
Rafadan Tayfa	24	23,30
Keloğlan	9	8,73
Harika Kanatlar	8	7,76
İstanbul Muhafızları	8	7,76
Pepe	6	5,82
Niloya	5	4,85
İbi	4	3,88
Canım kardeşim	4	3,88
Elif’in Düşleri	3	2,91
Örümcek Adam	3	2,91
Ege ile Gaga	3	2,91
Maşa ile Koca Ayı	3	2,91
Oscar Çöllerde	3	2,91
Akıllı Tavşan Momo	3	2,91
Heidi	3	2,91
Koyun Saun	3	2,91
Uğur Böceği ve Kara kedi	2	1,94
Bay becerikli	2	1,94
Kral Şakir	2	1,94
Vikingler	2	1,94
Esrarengiz Kasaba	2	1,94
Toplam	103	100

Tablo 18 incelendiğinde, erkek çocukların izlediği çizgi filmlerden en çok izlenenlerin %23,30 oranıyla “Rafadan Tayfa”, %8,73 oranıyla “Keloğlan”; daha sonra çocukların izlediği çizgi filmlerden en az izlenenlerin %1,94 oranıyla “Esrarengiz Kasaba”, “Vikingler” ve “Kral Şakir” olduğu görülmektedir.

Her iki tabloya ilişkin bulgular birlikte değerlendirildiğinde; okul öncesi dönemdeki kız çocuklarının izledikleri çizgi filmler incelendiğinde TRT’de yayınlanan çizgi filmlerin tercih edildiği görülmektedir. Kız çocuklarının izlediği çizgi filmlerde kahramanın cinsiyeti kız ve kahramanın prenses olan çizgi filmlerden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca bu çizgi filmlerde sihir, büyü, güzellik temaları öne çıkmaktadır. Okul öncesi dönemdeki erkek çocuklarının izledikleri çizgi filmler incelendiğinde yine TRT’de yayınlanan çizgi filmlerin tercih edildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra erkeklerin izledikleri çizgi filmlerde futbol oynandığı, yarışmaların yapıldığı, kötülerin cezalandırılıp iyilerin ödüllendirildiği ve şiddet içerdiği çizgi filmler olduğu saptanmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulguları genel anlamda incelendiğinde, çizgi filmlerin çocukların günlük yaşamlarında önemli bir yere sahip olduğu ebeveyn görüşlerince de doğrulanmaktadır. Bu doğrultuda çizgi filmlerin çocukların dil ve sosyal gelişimleri üzerinde etkilerinin olduğu kaçınılmaz bir durum olarak görülmektedir. Bu doğrultuda elde edilen araştırma sonuçları ve bu sonuçlara ilişkin tartışma, alt problemlere uygun olarak aşağıda yer almaktadır.

Araştırmadan elde edilen bu bulgulara göre, okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin dil gelişim alanlarına etkisi olduğu saptanmıştır. Yıldırım (2008) yaptığı çalışmada yaşın dil gelişimi ve kelime haznesinin geliştirilmesinde önemli bir faktör olduğunu vurgulamaktadır. Yağlı (2013) tarafından yapılan çalışmada ise çocuk iç dünyasında yaşadıklarını, çevresinde gelişen olayları, duygu ve düşüncelerini ifade edebilmek için yeni kelimeler öğrenmek, sözcük dağarcığını geliştirmek zorunda olduğunu tespit etmiştir. Can (1995)’in yaptığı çalışmada çocukların çizgi filmlerdeki olumlu olumsuz sözcükleri cümle dağarcığına kattıklarından bahsetmiştir. Buna göre bu çalışmada elde edilen sonuç Can (1995)’in yaptığı araştırma ile örtüşmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmlerin sosyal gelişim alanlarına etkisi olduğu saptanmıştır. Can (1995)’in ve Hacıbektaşoğlu (2014)’nin yaptığı araştırmalar bu çalışma ile benzer sonuçlar göstermektedir. Ebeveynlerin görüşleri, çizgi filmlerin çocuğun sosyal gelişimini olumlu ve olumsuz yönlerde etkiledikleri, daha çok çocuklarının olumlu yönde etkileyen çizgi filmleri izledikleri ve o yönde etkilendikleri yönündedir. Can (1995), Adak Özdemir ve Ramazan (2012)’in yaptığı çalışmalara göre çizgi filmler çocuğun sosyal gelişimini olumlu ve olumsuz yönde etkilediğine dair sonuçlar elde etmiştir.

Ebeveyn görüşlerine göre, çocukların izledikleri çizgi filmlerle yaşları arasındaki ilişki incelendiğinde, 3-4 yaş grubu çocukların izlediği çizgi filmlerden en çok izlenenlerin “Rafadan tayfa, Niloya ve Pepe” şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 5-6 yaş grubu çocukların izlediği çizgi filmlerden en çok izlenenlerin Rafadan Tayfa, ikinci olarak da Keloğlan şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En çok izlenen çizgi filmler listesinin büyük oranda yerli yapımlardan oluşması da önemli tespitler arasında sayılabilir.

Bulgular, okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmler yaş faktörüne göre değiştiğini göstermektedir. İnce (1991) tarafından yapılan araştırmaya göre çocukların yaşları ile izledikleri çizgi filmler paralellik göstermektedir. Buna göre bu çalışmada elde edilen bu sonucun İnce (1991)’nin yaptığı araştırmaya benzer olduğu görülmektedir. Yazıcı, Yaman Baydar ve Kandır (2019), 60-72 aylık çocukların çizgi film izleme durumlarının incelendiği araştırmalarında çocukların %26,4’ünün en çok izlediği çizgi filmin Rafadan Tayfa olduğunu tespit etmişlerdir. Yine Cerrah Özsevgeç ve Saka (2018) da en çok Rafadan Tayfa’nın izlendiğini tespit etmiştir. Bayır ve Gülşen (2017) Keloğlan ve Pepee’nin, Güleken Katfar ve Yılmaz (2020) ise Teen Titans Go’nun en çok izledikleri çizgi filmler olduğunu tespit etmiştir.

Çalışmalarda genel olarak, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre izledikleri çizgi filmlerin farklılık gösterdiği görülmektedir. Ayrıca araştırmanın yapıldığı yıl itibariyle hangi filmlerin popüler olup olmadığı da farklılık gösterebilmektedir.

Ebeveyn görüşlerine göre, çocukların izledikleri çizgi filmlerle cinsiyetleri incelendiğinde, kız çocuklarının izlediği çizgi filmlerden en çok izlenenlerin %14,65'inin Rafadan Tayfa, %11,20 oranıyla Pepe, %10,34 oranıyla Niloya şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek çocuklarının izlediği çizgi filmlerden en çok %23,30 oranla Rafadan Tayfa, %8,73 oranıyla "Keloğlan" ve "Vikingler" olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen bu bulgulara göre, okul öncesi dönemdeki çocukların izledikleri çizgi filmler cinsiyet faktörüne göre az da olsa farklılık göstermektedir. Can (1995) tarafından yapılan araştırmaya göre, kız çocukları komik ve eğlendirici çizgi filmleri izlerken, erkek çocukları ise eğlendirici çizgi filmlerin yanında kavgalı, dövüşlü ve şiddet içerikli çizgi filmleri izlemektedir. Buna göre bu araştırmada elde edilen bu sonucun Can (1995)'in yaptığı araştırmayla benzer olduğu görülmektedir.

Araştırma bulgularından bazılarında ebeveynlerin fikir beyan etmemeleri, ebeveynlerin konu ile ilgili bilgi eksikliklerinin olduğunu düşündürmektedir. Zira, Yetim ve Sarıçam (2016) tarafından yapılan araştırmada araştırmaya katılan ailelerin çizgi film programları hakkında fazla bilgiye sahip olmadıkları ve çocukları ile kaliteli vakit geçirmediğinden bahsedilmektedir. Literatürde ebeveynlerin medya okur yazarlığı ve konu ile ilgili farkındalığının zayıf olduğunu belirten çalışmaların varlığı da (Belviranlı ve diğ., 2008; Kalan, 2010), konunun önemli olduğu göstermektedir.

Bu araştırma kapsamında ebeveynlerin çocuklarıyla sinema ve tiyatro gibi etkinliklere nadiren katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Günümüzde yaşanan pandemi süreciyle birlikte bu tür etkinliklerin zaten yapılamadığı dikkate alındığında ebeveynlerin çocuklarının gerek dil gerekse sosyal gelişimlerini desteklemek için bu tür aktiviteleri gerçekleştirmeye önem vermeleri değerli görülmektedir.

Elde edilen bulgular, aynı zamanda çizgi filmlerdeki toplumsal cinsiyet algısına yönelik ipuçlarını da içinde barındırabilmektedir. Örneğin Rafadan Tayfa'nın toplumsal cinsiyet yönünden analizinin yapıldığı araştırmada (Şen & Deniz, 2019), erkek karakterlerin daha çok mavi ve kahverengi renklerde kıyafet giydikleri, kız çocuklarının oynadıkları oyunun sadece tiyatro olduğu, erkek karakterlerin ise 10 farklı oyun oynadıkları, erkek çocukların top, mendil, rozet gibi 5 farklı oyuncak oynadıkları gözlenirken kız çocukların hiçbir oyuncakla oynamadığı, erkek karakterlerin ev dışında yaptıkları faaliyetlerde en çok boya yaptıkları ve eşya taşıdıkları kadın karakterlerin yemek getirme, dikme ve çamaşır katlama gibi daha az güç gerektiren faaliyetlerde buldukları belirlenmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri aynı zamanda çizgi filmlerin çocuklar tarafından tercih edilme kaynaklarından birini oluşturduğundan, çocuklar cinsiyetlerine ve toplumsal cinsiyet rollerine göre çizgi film tercihinde bulunabilmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin çocukların sosyal gelişimleri üzerindeki etkisi düşünüldüğünde çizgi filmlerin seçimi ve çocuklara izletilmesinin önemi daha çok artmaktadır.

Öneriler

Her teknolojik üründe olduğu gibi, çocuklar ve çizgi film etkileşiminin iyi yönetilmesi gerektiği ortadadır. Gerek izlenen programlar gerek izleme süresinin ebeveynler tarafından kontrol edilmesinin doğru bir yaklaşım olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre çocuklara çizgi filmlerden daha bilgilendirici ve eğitsel anlamda olumlu yönde çocukların gelişim alanlarını destekleyici olan çizgi filmlerin izletilmesi önerilebilir.

Çizgi filmlerin çocuğun yaşantısında yer ettiği ve davranış olarak örnek alındığı, genellikle çizgi filmlerle vakit geçirdiği göz önünde bulundurularak okul öncesi dönemdeki çocuklara her çizgi filmler ve filmlerin verdiği mesajlar hakkında ailelerin bilgilendirilmesi önerilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin fikir beyan etmediği durumların olduğu dikkat çekicidir. Bu durumda okulöncesi öğretmenleri veya yöneticileri tarafından ebeveynlere yönelik televizyon, medya ve çizgi film konularında bilgilendirici etkinlikler düzenlemesi önerilebilir.

Farklı yıllarda yapılan çalışmalarda en çok izlenen çizgi filmlerin farklılaşması belli aralıklarla benzeri çalışmaların yapılması, yönelimin net olarak ortaya konulması bakımından önem arz etmektedir. Benzer nitelikteki başka bir araştırma ile farklı bir örneklem grubuyla çalışılarak, sonuçlar karşılaştırılabilir.

Son olarak özellikle Covid19 pandemi sürecinde çocukların fiziksel olarak sosyal gelişim mekânları olarak görülen okullara gidememeleri, çocukları daha çok ekrana ve dolayısıyla çizgi filmlere yönlendirmiştir. Çizgi filmlerin niteliğinin ve seçiminin çocuklar üzerindeki etkisinin her zamankinden daha önemli olduğu bir süreç yaşanmaktadır. Ailelerin bu konuda daha bilinçli ve duyarlı olmaları gelecek nesillerin sağlıklı yetişmesi için son derece önem arz etmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgisi

Bu araştırma Ordu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun 16/02/2017 tarihli 2017/11 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Birinci yazar, makalenin giriş, sonuç ve tartışma bölümlerini yazmış, etik ve kurum izinlerini alınması sürecini takip etmiş olup %40 katkı sağlamıştır. İkinci yazar verileri toplamış, veri analizini yapmış, yöntem ve bulgular bölümlerini yazmış olup %30 katkı sağlamıştır. Üçüncü yazar da özet ve İngilizce özet kısımlarını yazmış, şekil düzenlemesi, dergi kurallarına göre düzenleme ve dergi yükleme ve yazışma işlemlerini gerçekleştirmiş olup %30 katkı sağlamıştır.

Kaynakça

- Adak Özdemir, A. & Ramazan, O. (2012). Çizgi filmlerin çocukların davranışları üzerindeki etkisinin anne görüşlerine göre incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35, 157-173.
- Aktaş-Arnas, Y. (2005). 3-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 4 (3), 59-66.
- Arslan, F., Ünal, A., Güler, H. & Kardaş, K. (2006). Okul çağı çocuklarının televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5 (6), 392-401.
- Başal H. (2004). *Gelişim ve psikoloji*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Başal, H. A. (1999). 3-6 yaş çocukların günlük yaşamlarına televizyon ve televizyon ile ilgili ana-baba görüşleri, *İletişim Ortamlarına Çocuk Birey Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, AÜ Yayınları: 1172, 215-241.
- Batmaz, V. & Aksoy, A. (1995). *Türkiye’de televizyon ve aile*, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Bayır, E. & Günşen, G. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının en çok izledikleri çizgi filmlerin bilimsel açılarından analizi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 746-761.
- Belviranlı, S., Ceritoğlu, K., Bilgin, Ç., Bayraktar, F., Bulut, H., Vaizoğlu S. A. & Güler, Ç. (2008). Annelerin televizyon izleme konusundaki davranışları ve akıllı işaretler. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 7(3), 191-198.
- Browne, K. D. & Hamilton-Giachritsis, C. (2005). The influence of violent media on children and adolescents: A public-health approach. *The Lancet*, 365, 702-710.
- Burak, Y. & Ahmetoğlu, E. (2015). Bilgisayar oyunlarının çocukların saldırganlık düzeylerine etkisinin incelenmesi, *Turkish Studies*, 10 (11), 363-382.
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 31-44.
- Can, A. (1995). *Okul öncesi çocuklara yönelik televizyon programları içinde çizgi filmlerin çocukların gelişimine ve iletişimine etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cerrah Özseveç, L. & Saka, A. (2018). Çocukların izledikleri çizgi filmler ve bu tercihlerinin karakterleri ile ilişkisi, *IBAD Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3 (2), 725-734.
- Cesur, S. & Paker, O. (2007). Televizyon ve çocuk: çocukların TV programlarına ilişkin tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (19), 106-125.
- Christakis, D. A., Zimmerman, F. J., Di Giuseppe, D. L. & McCarty, C. A. (2004). Early television exposure and subsequent attentional problems in children. *Pediatrics*, 113 (4), 708-713.
- Coşkun, Y. & Arslantaş, H. (2016). Okul öncesi eğitime devam eden çocukların televizyon izlemelerine yönelik anne görüşlerinin incelenmesi, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), 1-16.
- Creswell, J. (2013). *Nitel, nitel ve karma yöntem yaklaşımları, araştırma deseni*, (S.B. Demir, Çev.Ed.), Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.

- Doğan, A. & Göker, G. (2012). Tematik televizyon ve çocuk: İlköğretim öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıkları. *Milli Eğitim Dergisi*, 42 (194), 5-30.
- Doğan, H. (2015). *Mutlu çocuk nasıl yetiştirilir?* Ankara: Çankaya.
- Fouts, G., Callan, M., Piasentin, K. & Lawson, A. (2006). Demonizing in children's television cartoons and Disney animated films. *Child Psychiatry Hum Dev*, 37, 15-23.
- Giritli İnceoğlu, Y. & Akıner, N. (2008). *Medya ve çocuk rehberi*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Güleken Katfar, Ü. & Yılmaz, F. (2020). Çizgi filmlerdeki baskın kişilik özelliklerinin çocuklar üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 128-138.
- Güngör, A. & Ersoy, Ö. (1994). Televizyon programlarının okulöncesi dönem çocuklarına etkisine ilişkin anne-baba görüşleri. *Yapa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırma Semineri*, Ankara.
- Habib, K. & Soliman, T. (2015). Cartoons' effect in changing children mental response and behavior. *Open Journal of Social Sciences*, 3, 248-264.
- Hacıbektaşoğlu, E. S. (2014). *Kültürel çalışmalar ve çizgi filmlerin çocuk izleyici üzerindeki etkileri araştırmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hamarat, D., Işıtan, S., Özcan, A. & Kardeşahin, H. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının izledikleri çizgi filmler üzerine bir inceleme: Caillou ve Sünger Bob Örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (33).
- İlhan, V. & Çetinkaya, Ç. (2013). İlkokul öğrencilerinin tematik çocuk kanallarındaki çizgi filmleri izleme alışkanlıkları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (1).
- İnce, M. (1991). *Çizgi filmlerin 6-18 yaş grubu bireylerin yaşantılarında yeri ve önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İşliyen, M. (2020). Çocuk, televizyon ve cinsellik: çizgi filmler üzerine bir inceleme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder)*, 8 (1), 442-477.
- Johnson, B. & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları* (S.B. Demir, Çev.Ed.) Ankara: Eğiten Kitap.
- Kalan, G. Ö. (2010). Medya okuryazarlığı ve okul öncesi çocuk: ebeveynlerin medya okuryazarlığı bilinci üzerine bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1(39), 59-73.
- Karaca, Gündüz & Aral (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (2), 65-76.
- Karacan, E. (2000). Çocuklarda Dil Gelişimini Etkileyen Faktörler. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, Temmuz, 1.
- Kaya, K. & Tuna, M. (2008). İlköğretim çağındaki çocukların sosyalleşme-sinde televizyonun etkisi, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17,159-182.
- Kaya, Z. & Uzoğlu, M. (2020). Çizgi filmlerin eğitim alanında kullanılmasıyla ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16 (Eğitim ve Toplum Özel Sayısı), 6194-6214. DOI: 10.26466/opus.803593
- Kondolot, M. & Sertgil Kuleli, N. (2017). Mental ve sosyal gelişimin desteklenmesi. (İçinde *İlk beş yaşta çocuk sağlığı izlemi*.) (Edt. G. Gökçay ve U. Beyazova) İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Kongar, E. (1989). *Kültür ve iletişim*, Say Yayınları, İstanbul.
- Luther, C.A. & Legg, J.B. (2010). Gender differences in depictions of social and physical aggression in children's television cartoons in the US. *Journal of Children and Media*. 4(2), 191-205.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks,CA:Sage
- Oruç, C., Tecim, E. & Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15 (48), 281-297.
- Önder, A. & Balaban Dağal, A. (2005). Televizyon ve okul öncesi dönem çocuğu. (içinde *Okul Öncesi Eğitimde Güncel Sorunlar*) (Edt. A. Oktay ve Ö. Polat Unutkan). (249-264). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Özgökbel Biliş, P. (2011). *Çizgi filmlerde temsil edilen toplumsal değerler sistemi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, H. E. (2002). *Çocuk ve televizyon*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Paavonen, E. J., Pennonen, M., Roine, M., Valkonen, S. & Lahikainen, A. R. (2006). TV exposure associated with sleep disturbances in 5-to 6-year-old children. *Journal of Sleep Research*, 15(2), 154-161.
- Persegani, C., Russo, P., Carucci, C., Papeschi, L., Trimarchi, M. & Nicolini, M. (2002). Television viewing and personality structure in children. *Individual Differences*, 32, 977-990.

- Persson, A. & Musher-Eizenman, D. R. (2003). The impact of a prejudice-prevention television program on young children's ideas about race. *Early Childhood Research Quarterly*, 18, 530-546.
- Rashid, A. (2015). Impact of television cartoon channels on children in India. *Journal of Indian Research*, 3(2), 64-72.
- Rosiek, A., Maciejewska, N. F., Leksowski, K., Rosiek-Kryszewska, A. & Leksowski, L. (2015). Effect of television on obesity and excess of weight and consequences of health. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 12(8), 9408-9426.
- RTÜK (2006). *İlköğretim çağındaki çocukların televizyon izleme alışkanlıkları*, RTÜK, Ankara.
- Sagvolden, T., Johansen, E. B., Aase, H. & Russell, V. A. (2005). A dynamic developmental theory of Attention Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD) predominantly hyperactive/impulsive and combined subtypes. *Behavioral and Brain Sciences*, 28(3), 397-419.
- Samur, Ö. A., Demirhan, D. T. & Önkol, L. (2014). Pepee çizgi filminin ebeveyn öğretmen ve çocuk gözüyle değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (26), 151-166.
- Senemoğlu N. (2018). *Gelişim öğrenme ve öğretim. Kuramdan uygulamaya*. 25. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2012). Çocuklar için seçilecek kitaplar hangi özellikleri taşımalıdır? *Eğitimci Öğretmen Dergisi*, 16.
- Şen, B. & Deniz, Ü. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının izlediği rafadan tayfa çizgi filminin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 14 (5), 2547-2563.
- Temizyürek, F. & Acar, Ü. (2014). Çizgi filmlerdeki subliminal mesajların çocuklar üzerindeki etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 3(3), 25-39.
- Topçu Ersoy, H. (2016). *Çocukta dil gelişiminin aşamaları*. Erişim tarihi: 25 Ekim 2020. URL: <http://www.psikoaktif.com/makale-detay/26-cocukta-dil-gelisiminin-asamaları.html>
- Ünal Güröcak, S. (2007). *Anasınıfına devam eden 60-72 ay çocukların dil gelişimi ve ince motor gelişimi açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Ünal, N. & Durualp, E. (2012). Televizyonun okul öncesi çocuklar üzerindeki etkisi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 93-104.
- Yağlı, A. (2013). Çocuğun eğitiminde ve sosyal gelişiminde çizgi filmlerin rolü: Caillou ve Pepee Örneği. *Turkish Studies*, 8 (10), 707-719.
- Yaşar, M. & Paksoy, İ. (2011). Çizgi filmlerdeki saldırgan içerikli görüntülerin çocukların serbest oyunları sırasındaki saldırganlık düzeylerine etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (2), 279-298.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, E., Yaman Baydar, I. & Kandır, A. (2019). Çizgi film ve çocuk: Ebeveyn görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 10-19.
- Yetim, G. & Sarıçam, H. (2016). Çizgi film programlarının çocuklara etkisi konusunda ailelerin bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesi, *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6 (11), s.341-364.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimini etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Extended Abstract

Introduction:

In the preschool period, children have difficulty in distinguishing the reality due to their development, and this situation causes them not to realize what they watch on the screen is whether a game or not. They may even think that the drawings on the screen are real people. There is also the fact that the children who watch too much television are affected by what they hear and see without discriminating, and give them new and different meanings in their minds. Therefore, considering children's developmental stages, television's correct use is crucial for their language and social development. In this context, this study was conducted to examine parents' opinions on the effects of cartoons on preschool children's language and social development areas. The research question is determined as "What are the parents' opinions on the effects of the cartoons watched by preschool children on language and social development?"

Method:

The phenomenology model, one of the qualitative research methods, is used in this study. The study's participant group consists of 113 children from 11 kindergartens in the city center of Ordu, which is determined by the method of convenient sampling. Since the participants of the study were children, information about parents was not included in the study. After obtaining the necessary permissions from Ordu University Social and Humanity Sciences Ethics Committee and Provincial Directorate of National Education, the forms were sent to the parents. The data collection tool in the study was composed of two parts: The first one is the information on the characteristics of children (six closed-ended questions) and the second one is parents' opinions on the effects of cartoons on children's language and social development (ten closed-ended eight open-ended questions, a total of 18 questions). The researchers developed the form according to both the field expert's and the linguist's opinions after the relevant literature were examined in line with the research's purpose. To test the applicability of the questions and whether they are understandable by the parents, a preliminary interview was held with three parents, and the comprehensibility of the questions was cross-checked.

Result:

It was determined that the cartoons that preschool children watch affect language development areas. It was also determined that the cartoons that preschool children watch affect their social development areas.

Discussion and Conclusion:

According to the parents' opinions, when the relationship between the cartoons watched and students' ages were examined, it was concluded that the most-watched cartoons among the 3-4-year-old children were Rafadan Tayfa, Niloya, and Pepe. Again, it was concluded that the most-watched cartoons among 5-6 age group children were Rafadan Tayfa and Keloğlan. The fact that the list of the most-watched cartoons consists mainly of domestic productions can be considered among the essential findings. The findings also show that the cartoons that preschool children watch vary according to the age factor. Yazıcı, Yaman Baydar, and Kandır (2019) found that the most-watched cartoon of 26.4% of children was Rafadan Tayfa in their research examining the cartoons watching the status of 60-72 months old children. Similarly, Cerrah Özsevgeç and Saka (2018) found that Rafadan Tayfa was the most-watched cartoon. In general, studies show that the cartoons that children watch differ according to their age and developmental characteristics. Besides, which cartoons are famous or not may differ as of the year of the research. When the gender of the cartoons the children watch was examined, it was seen that the most-watched cartoons among girls were Rafadan Tayfa, Pepe, and Niloya. Among the cartoons watched by boys, the most were Rafadan Tayfa with a rate of 23.30%, Keloğlan, and Vikings with 8.73%. Within this research's scope, it was also seen that parents rarely participate in activities such as cinema and theater with their children. Considering that such activities cannot be done during the Covid pandemic, parents must give importance to performing such activities to support their children's language and social development. It can be suggested with this research that children watch more informative cartoons that support children's development areas positively in

educational terms. Considering that cartoons are included in the child's life and taken as an example as a behavior and that children spend time with cartoons, it can be suggested to inform the parents about the messages given by each cartoon and movie for preschool children. It may also be suggested that preschool teachers or administrators should organize the activities to inform parents on television, media, and cartoons. In the pandemic process in which the quality and choice of cartoons affect children more than ever, it is crucial for families to be more conscious and sensitive about this issue for the healthy upbringing of future generations.